

Ο τελευταίος γεωργός

Το τελευταίο βιβλίο της τριλογίας ιστορικών μυθιστορημάτων της καταξιωμένης συγγραφέως Γιώτας Κριλή αποκλειστικά στον Κόσμο

Γιώτα Κριλή

Μέρος 34ο

Η Όλγα δέχτηκε να συναντήσει τον Πέτρο και η Ερμιόνη αναρωτιόταν αν έπρεπε να της είχε κάνει την πρόταση. Γνώριζε που ήταν από αρχοντική οικογένεια. Στο μοδιστράδικο, έπειτα από έναν μεγάλο καυγά μεταξύ δύο πελατισσών, είχε απαγορεύσει τη συζήτηση γύρω από τα πολιτικά. Ήταν προσεκτική. Τώρα έκανε πρόβα στην Όλγα και την πληροφορούσε για τη ζωή του Πέτρου. Που κατάγεται από τη Ζάκυνθο, που είναι αυτοδημιούργητος και γλωσσομαθής, που έχει ασπαστεί το σοσιαλισμό και θέλει να αλλάξει τον κόσμο, που είναι μετρίου αναστήματος, μελαχρινός και σγουρομάλλης και έχει χρυσή καρδιά και που είναι ο νονός του γιου της, του Σωκράτη.

– Μ' αρέσει, είπε η Όλγα χαμογελώντας. Μπορεί να μην αρέσει στους δικούς μου αλλά αυτό δεν μ' ενδιαφέρει. Θέλω κι εγώ ν' αλλάξω τον κόσμο.

– Χαίρομαι. Αν είσατε ελεύθερη την επόμενη Κυριακή, θα ήθελα να σας προσκαλέσω σ' ένα ανεπίσημο μεσημεριανό γεύμα. Δεν έχω μιλήσει στον Πέτρο, μπορεί να μην σας αρέσει οπότε ετούτη η κουβέντα θα μείνει μεταξύ μας. Συνήθως στα μεσημεριανά γεύματα συζητάμε για επίκαιρα θέματα.

– Καλή ιδέα.

Μια ωραία άμαξα έφερε την δεσποινίδα Όλγα σε κείνο το ανεπίσημο γεύμα. Φορούσε απλό μοβ φουστάνι με μαύρη σάρπα στους ώμους. Καστανόχρωμη με μεγάλα γλαρά μάτια και όμορφο πρόσωπο. Η Ερμιόνη την σύστησε ως οπαδό της κυρίας Παρρέν και της πρόσφερε κάθισμα απέναντι στον Πέτρο. Ο Ηρακλής και τα αδέρφια της είχαν υπηρεσία και απουσίαζαν. Είχε επιστρέψει ο Στέλιος, και ο καπετάν Ροκάκης ανυπομονούσε να μάθει νέα για τη Θεσσαλία.

– Όπως γνωρίζετε, είναι χρόνιο το πρόβλημα. Δημιουργήθηκε με την προσάρτηση της Θεσσαλίας το 1881. Έφυγαν οι Οθωμανοί κάτοικοι και τα εύφορα τσιφλίκια τους αγοράστηκαν, ως επί το πλείστον, από κεφαλαιούχους της διασποράς που προσδοκούσαν εύκολο πλουτισμό. Μιλάμε για εκατομμύρια στρέμματα που συμπεριλαμβάνουν πάνω από 350 χωριά, μερικά κεφαλοχώρια, περισσότερο από τον μισό πληθυσμό. Οι συνέπειες για τους καλλιεργητές ήταν και είναι οδυνηρές. Οι Έλληνες τσιφλικάδες αποδείχτηκαν χειρότεροι από τους ξένους. Υπάρχει ωμή εκμετάλλευση. Οι κολλήγοι ζουν σ' απάνθρωπες συνθήκες και βασιλεύει ο τρόμος. Αντιστέκονται, αλλά η αστυνομία, ο στρατός κι οι δικαστές έχουν μπει στην υπηρεσία των τσιφλικάδων. Οι φυλακές είναι γεμάτες κολλήγους. Τα τελευταία χρόνια έχουν ιδρυθεί κάμποσοι γεωργικοί σύλλογοι κι έχει δημιουργηθεί κίνημα για την απαλλοτρίωση των τσιφλικιών. Μάλιστα, οι κολλήγοι έχουν την συμπαράσταση κι από άλλα σωματεία και συλλόγους καθώς και από πολλούς διανοούμενους, σοσιαλιστές κι αναρχικούς. Πρόσφατα, με τη στρατιωτική επανάσταση στο Γουδί, έχουν ενθαρρυνθεί και προμηνύεται θύελλα, ανέφερε ο Στέλιος.



Ο Αλέξανδρος Παπαναστασίου

Ο Μαρίνος Αντύπας

– Συγγνώμη, τ' όνομα κολλήγος ξενίζει. Είναι ελληνικό; ρώτησε η Όλγα.

«Είναι απ' το λατινικό collega που σημαίνει 'συγκυρίαρχος, συνεργός'. Κολλήγος είναι αυτός που καλλιεργεί ξένο κτήμα και μοιράζεται τα παραγόμενα με τον ιδιοκτήτη», εξήγησε ο Πέτρος.

– Ευχαριστώ, πολύ ενδιαφέρον.

– Κυρ-δάσκαλε, τι είπε ο κύριος Παπαναστασίου για όλα αυτά;

– Καπετάν Ροκάκη, συνέχισε ο Στέλιος, ο Παπαναστασίου θεωρεί το πρόβλημα των αγροτών κοινωνικό. Σκέφτεται, μάλιστα, να ιδρύσει αγροτικό κόμμα μελλοντικώς. Την Τετάρτη στο παζάρι της Καρδίτσας επικοινωνήσε με πολλούς αγρότες και το βράδυ μίλησε στο Θεσσαλικό Γεωργικό Σύλλογο. Τόνισε ότι το πρόβλημα μπορεί να λυθεί μόνο με την αποκατάσταση των κολλήγων σε ιδιοκτήτες κι ότι η γη ανήκει στους καλλιεργητές. Ότι επείγουν οι σχετικές μεταρρυθμίσεις και πολλά άλλα.

– Μα γιατί από το 1881, η κυβέρνηση άφησε ανεξέλεγκτη την κατάσταση;

– Δυστυχώς, δεσποινίς Όλγα, είναι περίπλοκο το ζήτημα, είπε ο Πέτρος. Τα αίτια του κακού οφείλονται σε δυο διαφορετικά συστήματα λειτουργίας των τσιφλικιών. Στην Οθωμανική Αυτοκρατορία τα κτήματα ανήκαν στο κράτος, που τα παραχωρούσε στους Οθωμανούς γαιοκτήμονες και κείνοι ανέθεταν την καλλιέργεια στους επίμορτους καλλιεργητές. Επρόκειτο για μια μορφή «διαρκούς εταιρείας» μεταξύ γαιοκτήμονα και καλλιεργητή και, σύμφωνα με το εθιμικό δίκαιο, ο καλλιεργητής είχε δικαιώματα. Ήταν συνδεδεμένος διά βίου με τη γη του κι είχε μεταβιβαζόμενο κληρονομικό δικαίωμα της καλλιέργειάς της. Επιπλέον με την πάροδο του χρόνου διασφάλιζε δικαιώματα χρήσης στην οικία του, σε δάση, βοσκοτόπια, πηγές και ρέοντα ύδατα. Αυτά τα χαρακτηριστικά της Οθωμανικής γαιοκτησίας ανατράπηκαν με την εκποίηση, η οποία στηρίχτηκε στις ρωμαιοβυζαντινές διατάξεις περί της έγχειας ιδιοκτησίας. Τα προνόμια που είχαν οι καλλιεργητές καταργήθηκαν. Ούτως και η σύγκρουση. Οι ιδιοκτήτες τους επιβάλλουν να υπογράφουν σύμβαση

μίσθωσης με την οποία ακυρώνονται τα δικαιώματα που διεκδικούσαν από πάππου προς πάππου. Οι καλλιεργητές αρνούνται, οπότε οι ιδιοκτήτες χρησιμοποιούν τη χωροφυλακή, το στρατό και ομάδες μισθοφόρων για να τους τρομοκρατούν, να τους εκβιάζουν και να τους κάνουν έξωση.

– Και τι κάνει η κυβέρνηση;

– Η κυβέρνηση κάνει συζητήσεις στη Βουλή, όμως δεν έχει παρθεί κανένα νομοθετικό μέτρο για να βελτιωθεί η κατάσταση. Ο δικηγόρος, δημοσιογράφος και σοσιαλιστής Μαρίνος Αντύπας πήγε στη Θεσσαλία το 1906 ως επιστάτης στα κτήματα του θείου του. Από αυτή τη θέση κινητοποίησε τους αγρότες για τα δικαιώματά τους και ένα χρόνο αργότερα τον δολοφόνησαν. Οι είκοσι από τους είκοσι οχτώ κυβερνητικούς βουλευτές της Θεσσαλίας είναι ιδιοκτήτες μεγάλων γεωργικών εκτάσεων στη Θεσσαλία. Θα μπορούσαμε να μιλάμε για πολλές ώρες γι' αυτό το ζήτημα, πρόσθεσε ο Πέτρος.

– Μάλιστα. Βάλανε τους λύκους να φυλάξουν τα πρόβατα, είπε ο καπετάν Ροκάκης χτυπώντας το μαστούλι του στο πάτωμα. Με το συμπάθιο, δεσποινίς Όλγα.

– Καπετάνιε, συμμερίζομαι την κατάσταση.

– Δεσποινίς Όλγα, έχω δυο γιους αξιωματικούς. Έχουν υπηρεσία σήμερα. Δυστυχώς, το στρατιωτικό κίνημα πήγε στο βρόντο. Τίποτα δεν άλλαξε.

– Ίσως να μην άλλαξαν ριζικά τα πράγματα. Όμως, κατά την ταπεινή μου γνώμη, κουνήθηκαν τα στεκούμενα νερά, είπε η δεσποινίς Όλγα.

– Δεσποινίς Όλγα, συμμετέχετε στο κίνημα για τα δικαιώματα της γυναίκας. Σας ενδιαφέρουν επίσης και τ' άλλα προβλήματα στην κοινωνία μας; ρώτησε ο Πέτρος.

– Βεβαίως. Σε μια δημοκρατική κοινωνία δεν πρέπει να υπάρχουν ανισότητες και διακρίσεις, σχολίασε η δεσποινίς Όλγα και σπκώθηκε. Συγγνώμη, λυπάμαι, όμως πρέπει να εγκαταλείψω την παρέα σας. Κυρία Ερμιόνη, ευχαριστώ για το γεύμα. Ήταν υπέροχο.

Σπκώθηκαν όλοι και την αποχαιρέτησαν, μαγνητισμένοι από την κομψή παρουσία της. Ο δε Πέτρος πρότεινε να την συνοδεύσει. Είχε καθυστερήσει η άμαξα και στέκονταν στο πεζοδρόμιο.

– Συγγνώμη, δεσποινίς Όλγα, θα ήθελα πάρα πολύ να συνεχίσουμε τη συζήτηση. Επιτρέψτε μου να σας καλέσω σε μια συνάντηση. Δίστασε και μετά είπε αποφασιστικά. Τι θα λέγατε να συναντηθούμε την ερχόμενη Τρίτη στις τρεις η ώρα στον Βασιλικό Κήπο, στην κύρια είσοδο;

– Καλή ιδέα, είπε η δεσποινίς Όλγα και τον αποχαιρέτησε. Είχε έρθει η άμαξά της.



Γιώτα Κριλή